

Бруно Яшенски

КЪМ ПОЛСКИЯ НАРОД МАНИФЕСТ ПО ВЪПРОСА ЗА НЕЗАБАВНАТА ФУТУРИЗАЦИЯ НА ЖИВОТА

Фрагменти

Като осъзнаваме ясно, че непостоянната и изолирана реформа в изкуството, откъсната от самия живот, чийто пулс и органична функция представлява всяко изкуство, се оказва по принцип напразна, пуста и безплодна и едновременно с това не успява да предприеме никакви предварителни или подготвителни в тази насока крачки, т.е. животът и полското изкуство са застрашени от задушаване, при което единствената възможна и успешна намеса е извършването на незабавна трахеотомия, ние, полските футуристи, от днес пристъпваме към едно голямо радикално преустройство и реорганизация на полския живот и призоваваме всички граждани на свободната Република Полша организирано да ни сътрудничат и подкрепят.

Световната война, която доведе до огромно разбъркване на цели държави, съсловия и народи, стана също причина и за голямо разместване на ценностите. Като резултат от нея днес има културна криза, която се наблюдава в цяла Източна и Западна Европа. У нас тази криза се проявява в особено остра и специфична форма. Продължилата век и половина политическа зависимост е отпечатала върху физиономията, психиката и продукцията ни една дълбока, незаличима бразда. Нашето културно съзнание не можеше да се развива така свободно както в западните държави. Цялата ни национална енергия се изразходваше по необходимост за един извънреден отпор, по посока на една тежка и мъчителна борба за език, живот и собствени организации. В същата посока бе ориентирана и съпротивата на полското изкуство за намиране на собственото "аз" и формиране на една здрава, несломима, издръжлива на всичко и жизнеспособна национална психика.

Тук ние, полските футуристи, отдаваме почит на полската романтична поезия от периода на робството, чиито призраци от днес започваме безмилостно да преследваме и доубиваме, за това, че по време на голямото мобилизиране и бавното узряване на полския народ не съществуваше "чисто" изкуство, то беше в действителност само народно, защото бе писано с кръвта на самия стихийен живот, беше пулсът и викът на своя ден, каквото въобще може и трябва да бъде всяко изкуство.

(...)

Старите категории вече са надживени, а нови още не съществуват. Настъпил е момент на всеобща криза. Животът, вместо да бъде радостен дитирамб, придобива една все по-изразена форма на неприятно, наложено отвън задължение. Епидемията от самоубийства, провали, психически кризи и прекалено силното чувство за трагизъм са само едно логично предположе-

ние за края на това явление. Такова състояние на нещата не бива да продължава повече. Трябва да се предприемат бързи и неотложни оздравителни действия. Като един от основните фактори предлагаме:

Повече слънце.

Старата китайска мъдрост “Носи чадъра си дори когато не вали” е станала у нас нещо органически конституирано.

Отхвърляме чадърите, шапките, бомбетата, ще ходим гологлави. С голи шии. Всеки трябва да придобие повече тен. Ще строим къщите си със стъклени стени, обърнати на юг. Повече светлина, въздух и простор. Ако полският Сейм заседаваше на открито, със сигурност щяхме да имаме много по-слънчева конституция.

Съвременният човек, чиято професионална работа отнема $\frac{3}{4}$ от неговата енергия, се нуждае от силна и здрава храна, от нови, ясни, синтетични впечатления. В настоящия момент единствено изкуството е в състояние да му ги достави. Изкуството трябва да бъде сокът и радостта от живота, а не негова оплаквачка или утешителка. Скъсваме веднъж завинаги с фикциите за т. нар. “чисто изкуство”, “изкуство за самото изкуство”, “абсолютно изкуство”. *Изкуството трябва да бъде единствено и преди всичко човешко, т.е. за хората – масово, демократично и популярно.*

Като имаме предвид задачата на изкуството към днешния ден и неговите проблеми, призоваваме:

АРТИСТИТЕ – НА УЛИЦАТА!

Изкуство, което се е загнездило в концертни и изложбени зали, дворци на изкуството и пр. за неколкостотин, а дори и за няколко хиляди души, е смешна и анемична чудатост, понеже от него се възползва $\frac{1}{100\ 000\ 000}$ част от всички хора. Съвременният човек няма време да ходи по концерти и изложби, $\frac{3}{4}$ от хората нямат възможност за това. Загова те трябва да намират изкуството навсякъде:

Като летящи поезиоконцерти и концерти във влаковете, трамваите, гостилниците, фабриките, кафенетата, по площади и по гари. (...) Картините да бъдат като стени на отделни сгради. Къщите да бъдат многостенни, кълбообразни и конусовидни. Оркестрите да свирят марш. Хората искат да вървят в такт.

Призоваваме всички занаятчии, шивачи, обушари, кожухари, фризьори да правят нови, невиджани досега облекла, прически и костюми.

Призоваваме хората на техниката, инженерите, химиците да извършват нови, необикновени открития.

ТЕХНИКАТА Е ИЗКУСТВО СЪЩО КАКТО РИСУВАНЕТО, СКУЛПТУРАТА И АРХИТЕКТУРАТА.

Добрата машина е образец и връх на изкуството заради съвършеното съчетаване на икономичност, целесъобразност и динамика. Телеграфният апарат на Морз е 1000 пъти по-голям шедьовър на изкуството, отколкото Дон Жуан на Байрон.

Измежду всички произведения на архитектурното, пластическото и техническото изкуство раз-граничаваме *жената* като една съвършена машина за раждане.

Благодарение на невероятното си влияние жената е неизмерима и непозволяваща да се експлоатира сила. Ние се стремим към безусловно равноправие на жените във всички области на личния и обществения живот. *Равноправие преди всичко в еротичните и семейните взаимоотношения.*

Броят на семействата, които не живеят заедно, официално или неофициално се разделят, стига до тревожни за обществения ред размери. Смятаме, че единственият начин за предотвратяване и спиране на този процес е незабавно да се въведат разводите.

Наблягаме на сексуалния момент като на една от най-основните функции на живота въобще, тъй като той е един от най-простите, но изключително важни извори на радост в живота, при условие, че отношението към него е чисто, ясно и слънчево.

Сексуалните трагедии а ла Пшибишевски са безкусни и доказват само пълната безгръбначност и импотентност на съвременните мъже. Призоваваме жените, като по-здрави и по-силни физически, да поемат инициативата в тази област.

(...)

Възможно най-широка децентрализация. Ние не признаваме нито лидери, нито редници, всеки е пълноправен работник в боевия живот. Наблягаме на великия момент в човешката история.

СЪДБАТА Е МЪРТВА ОТЖИВЕЛИЦА. ОТСЕГА НАТАТЪК ВСЕКИ ИМА ПРАВО ДА БЪДЕ ТВОРЕЦ НА СОБСТВЕНИЯ СИ ЖИВОТ И НА ЖИВОТА ВЪОБЩЕ.

Ние, футуристите, се явяваме в тази акция в помощ на полската общественост. С отделни призови ще даваме конкретни указания и напътствия по всички въпроси относно настоящия манифест. Всеки анонимен член на Футуристичната партия (фамилни имена не са необходими – съществуват само равни, съзнателни и обикновени) на своя пост е длъжен да се отзове на нашия призив.

За да бъдат възможни каквито и да било действия от наша страна, изискваме от Сейма на конституционна Република Полша незабавно да приеме закон за неприкосновеността на артистите като не по-лоши от депутатите. Артистите са същите такива народни представители, каквито са и депутатите, само че имат различно поле на действие и различна компетентност.

В този велик и преломен момент ние, футуристите, забравяме някогашните обиди и няма да си спомняме за това, че всичките ни досегашни начинания за прокарване на единен път се посрещаха от полската общественост враждебно, като нещо безразсъдно и смешно. Добре ни е известно,

че това беше едно недоразумение, предизвикано от лъжливи източници и коментатори, както и поради липсата на единен фронт и ясно собствено кредо. Сега вече тези недоразумения отпадат едно след друго. С пурпурночервена вяра в бъдещето и неговите неизчерпаеми възможности ние с един замах отхвърляме всичко онова, което извън нас и в нас самите е било лошо, непотребно и вехто, и протягаме ръка към полската общественост. Ако смятате себе си за жив народ, а не народец, ако половинвековното робство още не е изсмукало гръбначния ви мозък, ако наистина сте народ на бъдещето, а не народ отживелица – ще ни последвате.

Призоваваме всички да предприемат единни, масови футуристични действия веднага след провъзгласяването на този манифест.

Краков, 20 април 1921 г.

Еднократно списание на футуристите
Jednodniówka futurystów

Превод от полски: **Моника Динева**
Редактор на превода: **Иван Вълев**

ВЛАДИСЛАВ СЕБИЛА (1902-1941), поет и критик, е виден представител на катастрофизма в полската поезия между двете световни войни. Роден е през 1902 г. в градчето Клобуцк край Ченстохова. Следвал е полонистика във Варшавския университет. Свързва се с литературната група "Квадрига" ("Kwadruga", бълг. "Колесница"), бил е редактор (1929-1931) на едноименното списание. Пътувал е в Италия и Франция, сътрудничил е на двуседмичника "Зет" ("Zet"), от 1933 г. е член на редколегията на "Знак" ("Znak"). Ръководил е отдела за критика на поезията в Полското радио (1935-1939). Участвал е активно в отбранителната война срещу хитлеризма. Убит от Съветската армия в Катин през 1941 г.

В поезията дебютира през 1927 г. с цикъла "Молитва" ("Modlitwa"), белязан с екзистенциално безпокойство и предчувствие за катастрофа на съвременната цивилизация. В подобен дух са и следващите му поетични книги: "Песни на плъхолова" ("Pieśni szczyrołapa", 1930), "Еготичен концерт" ("Koncert egotyyczny", 1934), "Картини на мисълта" ("Obrazy myśli", 1938). Неговата поезия се родее с философската лирика на Норвид. Себила се стреми към простота на формата и разбираемост. Неговите "Избрани стихове" се появяват дълго след смъртта му – през 1956 година.

Преводи на български език не са известни.

Иван Вълев